

Netlearning 2006 , 8 – 10 maj Ronneby

Session 3:C Internationella trender, tisdagen den 9 maj 2006, kl 15.30

Internationella trender – lärarnas kompetensutveckling

Ny teknik – gammal pedagogik?

Presentatör Eva Falk Nilsson

Abstract:

Om den moderna teknologin ska kunna användas konstruktivt inom högre utbildning krävs en omfattande insats för kompetensutveckling för de anställda. Viktigast är självklart de undervisande lärarna, men även annan personal har behov av nya kunskaper och färdigheter.

Det yttersta målet är ett förhöjt lärande hos studenterna. Vi kommer att redogöra för några praktiska erfarenheter av detta område från universitet och organisationer i några olika länder vi besökt eller studerat t.ex. Schweiz, Italien, Danmark, Frankrike. Vi vill också ha ett erfarenhets- och tankeutbyte med deltagarna i sessionen. Hur har vi lyckats hittills och hur ska vi lyckas framöver, här hemma i Sverige, att åstadkomma att såväl tekniken som universitetspedagogiken utvecklas parallellt och i samverkan.

Anmärkning

Denna text är underlaget för den muntliga presentation – således inte avsedd för att vara en skriven text. Vid presentationen används inga power-points eller OH:s, varför ett återgivande måste bli i full text. Texten blir således i jag-form och med det talade ordets karakteristika.

Presentation

Eva Falk Nilsson presenterade sin bakgrund som pedagogisk konsult mellan 1970 och 2002 vid Lunds universitet samt under 2, 5 år medlem i Nätuniversitetets internationella kommitté.

Avgränsningar

Det ämne jag ska tala om ”internationella trender vad gäller lärarnas kompetensutveckling” har inte varit något som kommitténs har haft specifikt fokus på. Min framställan bygger på vad vi snappat upp vid studiebesök och konferenser. Det är mina eller våra tolkningar. Jag har också avgränsat mig till lärare inom högre utbildning. Jag har inte tagit med nationella policys eller stora organisationers planer utan koncentrerar mig på vad som sker mera konkret vid universiteten.

Trender

Om man ska tala om trender hamnar man med nödvändighet i generaliseringar. Jag ber om ursäkt för det en gång och inte mer. Jag vill framhålla följande tre företeelser, som man kanske kan beteckna som trender:

- En framväxande insikt att ett av de viktigaste strategiska instrumenten för utveckling av den högre utbildningen är lärarnas kompetens
- Man talar mer om pedagogik och teknik, att det måste komma till stånd en integration men fortfarande är det mest att man talar om behovet
- förverkligandet av en integration i form av strategier, handlingsplaner, resurser, stödstrukturer och systematisk verksamhet går långsamt

Varför är lärarnas kompetensutveckling så väsentlig?

Det vi hört överallt från Europa är att det största problemet är lärarna – uttryckt i termer som ”deras attityder, brist på kompetens, avvaktande hållning, lärarna är bromsklossar, de är skeptiska och motståndskraftiga, de har ingen drivkraft till förnyelse”.

Vi hörde i Kanada den bestämda utsagan att ”lärarna behöver pedagogisk utbildning innan de kastar sig över webben” – något som jag håller med om. Samma sa personer i Bayern att det blev problem om lärarna hoppar på IT-användningen oreflekterat. Det leder till dålig kvalitet, vilket i sin tur leder till att undervisning med IT-stöd får dåligt rykte. I Schweiz menade studenternas representant att lärarna är rädda om sina anställningar. Samma menade sagesmän i Frankrike. Misslyckade och dyra försök gör också att lärarna blir relevant kritiska och avvaktande.

Alla dessa attityder måste ansvariga för kompetensutvecklingen beakta. Det intressanta är att vi som drivit på den pedagogiska utbildningen precis känner igen mönstret.

Lärarnas behov och olika uppdrag

Lärarna vid universitet och högskolor har som bekant flera uppgifter. För forskningsuppdraget finns den minst fyraåriga forskarutbildningen och därpå följande forskningsmöjligheter. Vad gäller kompetensen inom ämnes-/kunskapsområdet har det av tradition varit så att det är den enskildes ansvar. Vad gäller undervisningen och kompetens inom pedagogik och teknik finns det fortfarande mycket stora behov. Än större är behoven vad gäller administration, ledning och omvärldskontakt. Jag brukar lite provokativt säga att universiteten har i anmärkningsvärt hög grad amatörer på en hel del poster.

Hur ser bilden ut i Sverige –en kort repetition

Vi har haft någon form av pedagogisk utbildning för de akademiska lärarna sedan 1960-talet. En mängd statliga utredningar har år efter år understruket vikten av sådan pedagogisk utbildning. Det har också skett en stark uppbyggnad både av särskilda pedagogiska utvecklingsenheter och möjligheter till utbildning. Det finns väl i dag vid samtliga högskolor. Och nu finns kravet på pedagogisk utbildning som villkor för behörighet. Men man har inte vågat fastställa någon omfattning utan det är upp till varje högskola.

Utbildningen vad gäller användning av IKT kom i lite större omfattning i gång mot slutet av 1980-talet. Då skedde det att man byggde upp andra enheter för IKT-utbildningen för lärarna. På några håll i Sverige är de integrerade. Någon riktig överblick finns inte av hur det ser ut.

Hur ser bilden ut internationellt?

Det vi vet är att vissa länder sedan länge har pedagogiska utvecklingsenheter och pedagogisk utbildning. Det gäller tex USA, Australien, England och en tid efter Sverige de övriga

nordiska länderna i lite olika takt. Krav på utbildning för behörighet känner jag inte till från något land – kanske finns det, men vi har inte stött på det.

Andra länder har varken pedagogisk utbildning eller IKT-utbildning. Den trend vi har kunnat se är att det är så uppenbart att lärarna saknar IKT-kompetens. Det leder till att de initiativ, som tas styrs av behovet att använda tekniken.

Olika behov – olika lösningar

Jag tycker också att det är rätt tydligt att behoven ser ganska olika ut beroende på tidigare erfarenheter.

De stora distansuniversiteterna eller organisationerna tex NettUno i Italien med sina videoföreläsningar, Open University i England med mycket skriftligt material och AV-material, liksom Athabasca i Kanada eller det som heter CNED i Frankrike och Brig i Schweiz har sina behov. De har lång erfarenhet av distansundervisning och god pedagogisk kompetens, och har nu börjat känna av att de måste öka satsningarna på användning av moderna teknologi, att använda nätet för både distribution och kommunikation. Vi har sett att det byggs upp särskilda utvecklingsenheter för detta tex EIFAD i Frankrike och det kommersiella företaget Brain-tec i Schweiz.

Vid de vanliga traditionella universiteterna är numera trycket så stort tex av behovet att utbilda många fler studenter. I det läget ser man på många håll IKT som lösningen. Det blir nu teknologien som startar processer. Man börjar så sakteliga bygga enheter med stödfunktioner framför allt för IKT-kompetens och tillämpning av IT.

Men då blir det lätt Ny Teknik och Gammal Pedagogik. Lärarna i Italien behåller sin auktoritära ställning även om de kanske ger några färre föreläsningar. Det finns inte någon systematisk pedagogisk utbildning. Ofta är det unga eldsjälarna, som experimenterar och då endast har inflytande över sina egna projekt.

Vi såg undantag i Milano både vid den tekniska högskolan och vid utvecklingsenheten CTU vid universitetet. Den tekniska högskolan hade en personalgrupp med olika kompetenser med uppdrag att stötta lärarna. Högskolan har klassats som en av åtta universitet som varit bäst på att praktiskt integrera teknologin i undervisningen. Den har ett lärarutbildningsprojekt där bl a Umeå universitet ingår. CTU vid universitetet har en utbildning, som föredömligt drivs med utgångspunkt i lärarnas pedagogiska problemställningar. I Schweiz finns ett omfattande, välorganiserat nationellt program Swiss Virtual Campus (SVC). Inom projektet har ett av villkoren för att få resurser varit att det enskilda universitetet bygger upp stödstrukturer – det lär nu finnas vid samtliga elva universitet. Dessa stödenheter uppgift är att bedriva kompetensutveckling och vara produktionsenheter. Ett exempel på en sådan enhet är en e-learning-enhet vid universitetet i Zürich. Den enheten arbetar nära lärarna i konkreta projekt från start till tillämpning. De utvecklar också ett s k e-learning certifikat. Tekniska högskolan ETH i Zürich har startat i uppbyggnad av infrastrukturer (laptops till alla studenter) och projekt, men förefaller nu ha en huvudinriktning mot utveckling av lärarnas kompetens både vad avser pedagogik som teknik. I Frankrike finns vid enskilda universitet en verksamhet som stöd åt lärarna tex i Nanterre och i Grenoble och Lyon 2. I Grenoble samverkar fyra universitet i projektet GreCo.

Olika former

Det är viktigt att komma ihåg då man talar om kompetensutveckling för högskolans lärare att det finns en rad olika former. Det mest grundläggande är nog självstudier av böcker, tidskrifter och information över nätet. En annan form är trial – and – error, vilket är en

riskabel form men kan vara nog så lärorik. Samverkan av olika slag tex nätverk (Anne kommer efter mig att tala om tematiska nätverk), projekt, som är en mycket vanlig form inom utvecklingsarbete och annat utvecklingsarbete. En brist är dock ofta att det ges resurser i form av anslag men mycket sällan olika stödresurser. Mer organiserat är slutligen kurser och seminarier, vilket ännu inte är så vanligt. Man kan faktiskt också lära sig saker på konferenser som den här och kanske i synnerhet på internationella konferenser.

Den nödvändiga integrationen

Jag är besjälad av att vilja se pedagogik och teknik integreras – det måste helt enkelt ske – och med teknik menar jag teknikens tillämpning i utbildning och undervisning. Det finns emellertid många hinder: åter är det attityderna, som lägger hinder i vägen. Vi pedagoger säger ” det är ju bara ett verktyg”, de som besitter IKT-kompetens säger när pedagogerna kommer med sina synpunkter och invändningar ” usch, vad ni krånglar till det”. Andra hinder är skilda stödstrukturer, olika kultur och tradition, synen på strategi bl a bottom-up eller top-down. Internationellt har jag sett ytterst få lyckade exempel, Sidney´s tekniska högskola i Australien är ett föredöme, och jag tror att SVC utvecklas mycket positivt.

I Sverige har vi egentligen mycket goda förutsättningar. Vi har en lång erfarenhet av pedagogisk utbildning för högskolans lärare. Vi har hög nivå på tillgänglighet – den s k penetrationen – i hela samhället och vi har hög teknisk kompetens som land betraktat.

Den allmänna trenden vad gäller integration är att den är svag, inbland endast retorisk, men ur min synpunkt positiv. Från EU-kommissionens konferens i Bryssel har jag tagit med mig citat som ” den framväxande teknologien kommer att föras samman med innovativ pedagogisk praxis”. ” Forskning teknisk, socioekonomisk och pedagogisk kommer att spela en ledande roll för att driva på förnyelsen”. Flera pedagogiska forskare har vaknat och intresserar sig för området. Tyngdpunkten har på många håll skiftat från infrastruktur och tillgänglighet till innehåll, tjänster, tillämpning och därmed pedagogik. Vid EDEN:s konferens i Finland i juni 2005 nämdes fem strategier för Europa och bland dem ”fokusera mera på innehåll, stärka kvaliteten och satsa på utbildning av lärare”.

Några rekommendationer

För att undvika resursslöseri och misslyckanden vill jag ge följande rekommendationer:

- till den ämneskunnige läraren – ta vara på alla möjligheter till utveckling av din kompetens i både pedagogik och teknik. Börja helst med pedagogik, Utveckla nätverk gärna tematiska.
- till utvecklingsagenter – samarbeta! sätt upp gemensamma projekt, ta var på de pedagogisk utvecklingsenheternas erfarenheter. Håll koll på den internationella utvecklingen. Arbeta med utgångspunkt i pedagogiska problemställningar eller idéer.
- till prefekter och ledning – skapa utrymmer för kompetensutveckling, det är en överlevnadsfråga – det behövs tid och stödjande miljöer
- till högskolan – IKT påverkar allt. Formulera strategi och policy för IKT i utbildningen och undervisningen i samklang med övriga strategier. Skapa fasta stödstrukturer.
- till Myndigheten (NSHU) – satsa på att få ihop det!

Avslutning

Jag är hoppfull men trots hetsen och retoriken kring den snabba utvecklingen tycker jag att det går långsamt och stundtals tror jag att det inte är så dumt.

Vill ni veta mer läs på Myndighetens hemsida internationella kommitténs rapporter från studiebesök i olika länder och deltagande i konferenser. Jag tar också gärna mot andras bilder av verkligheten.